

Chiar dacă nu avem aici unsprezece niveluri de cultură și nici locuințe paleolitice, putem totuși face o paralelă între Bistricioara și Molodova V din punctul de vedere al importanței lor pentru problemele de periodizare ale paleoliticului superior, fiecare însă pentru teritoriul unde e situată.

Din punct de vedere al materialelor diferența între aceste puncte e mare, întrucât profilul culturii materiale e altul. Aici și în general pe valea Bistriței noi nu avem solutrean și magdalenian. Totuși se remarcă o influență magdaleniană atât la Bistricioara cât și în punctul Bofu V.

Tot în ultimii ani cu ocazia săpăturilor de pe valea Bistriței, în urma cercetărilor de teren, C. S. Nicolăescu-Plopșor a descoperit la o înălțime de 1350 m pe Ceahlău, prima așezare swideriană din țara noastră. În urma săpăturilor efectuate acolo, institutul nostru dispune în prezent de o frumoasă colecție de vîrfuri swideriene, nuclee și alte unelte caracteristice pentru această cultură.

Descoperirea acestei așezări la o atare înălțime a trezit un viu interes în rândul oamenilor de știință din acest domeniu.

Prof. P. I. Boriskovski, care a văzut aceste materiale cu prilejul vizitei sale la noi, și-a exprimat părerea că apariția acestora la o atare înălțime, este o enigmă.

Materialele provenite din săpăturile de pe valea Bistriței se află încă în studiu. Primele rezultate sumare au apărut și vor apare curînd în rapoartele preliminare, apoi mai tîrziu va apare monografia privind cercetările din zona viitorului lac de acumulare al Hidrocentralei „V. I. Lenin” de la Bicaz.

O amănunțită paralelă între paleoliticul Moldovei și paleoliticul R.S.S. Moldovenești, atât în ceea ce privește succesiunea culturilor materiale cât și interpretarea lor geocronologică ar duce la rezultate ce ar interesa ambele părți.

M. BITIRI

O NOUĂ COPIE A SOSANDREI LUI CALAMIS ȘI UN ATELIER DE COPII SCULPTURALE LA BAIȚA

În termele romane de la Baia s-a descoperit recent (Mario Napoli, *Una nuova replica, della Sosandra di Calamide*, în *Boll. d'arte*, 1954, p. 1—10) o replică aproape intactă a statuiel cunoscute în general sub numele de „Aspasia”, identificată de unii critici cu Afrodita Sosandra a lui Calamis. Această replică e deosebit de interesantă, nu numai prin faptul că este singura copie de mărime naturală (înălțimea 1,87 m) și în foarte bună stare de conservare a unui original vestit, dar și pentru că fiind lăsată neterminată — din pricina unor crăpături ale marmurii, vizibile și azi — ne obligă să admitem un atelier local de copii sculpturale; pe baza datelor oferite de săpătură, acest atelier ar fi funcționat pe la începutul secolului III e.n. Ca singură copie de mărime naturală a unui original pierdut, statuia din Baia permite reluarea în discuție, pe noi baze, a problemei uneia dintre cele mai frumoase tipuri statuare create în jurul anului 460. În această privință, după un scurt examen critic al celorlalte copii cunoscute pînă acum, precum și a reconstituirii încercate de W. Amelburg, autorul ajunge la concluzia că replica de la Baia este foarte fidelă originalului și că ne oferă posibilitatea de a înțelege limpede valoarea acestei creații. Dar nimic nu ne spune și nici nu ar putea să ne spună în ceea ce privește atribuirea ei lui Calamis, și e logic, pentru că personalitatea unui artist nu poate reieși niciodată din copii.

Referitor la cealaltă problemă, atelierul de copii în care această statuie (împreună cu un Hermes de mai mică importanță) pare să fi fost lucrată, autorul dă într-o scurtă notiță, detalii de cel mai mare interes, și anume: într-o încăpere a aceluiași edificiu unde s-a găsit statuia (care nefiind terminată, nu fusese expusă, ci lăsată provizoriu într-un colț), au fost găsite diferite bucăți de statui de gips, nu însă fragmente, ci părți tăiate din forme de tipar. Aceste bucăți, provenind de la diferite statui sînt suficiente pentru a dovedi aci existența neîndoieinică a unui atelier de copii.

E inutil să insistăm asupra importanței acestei descoperiri unică în felul ei. Se descoperiseră pînă acum tipare și mulate de tot felul și din toate timpurile pînă la senzaționala descoperire a pretinsului atelier al lui Fidias la Olimpia. Existența însă a unor copii în gips făcute direct după originale vestite din bronz, era pînă acum numai o ipoteză admisă de toată lumea, dar nedovedită de datele săpăturilor.

Descoperirea de la Baia aduce o contribuție fundamentală la complexa problemă a copiilor romane, cercetată azi cu precădere spre a fi clarificată și precizată. De aceea așteptăm cu interes studiul anunțat despre gipsurile găsite în atelier.

GABRIELLA BORDENACHE